

18. Потурають нездатникам хліба. Радянська нива (Біла Церква). 1932. № 140.
19. Працювати, як бригада т. Насона. В соціалістичний наступ (Добрянка). 1933. № 3.
20. Розгромити демобілізаційні настрої; Негайно віддати до суду куркульських агентів. Шлях колгоспника (Богуслав). 1932. № 23.
21. Самі «активісти» зривають хлібозаготівлю. За суцільну колективізацію (Бобровиця). 1932. № 118.
22. Усунути від хлібозаготівлі опортуністів; Розбити віцент куркульсько-опортуністичні настрої в хлібозаготівлі; Буксирники – п'яниці. Соціалістична перемога. (Канів). 1932. № 12.
23. Центр масової роботи на кутках. Радянська нива (Біла Церква). 1932. № 124.
24. Щоденне завдання кожному комсомольцю. За суцільну колективізацію (Тальне). 1932. № 146.

УДК 94:323.25

ГОЛОДОМОР ЯК МЕТОД ЗНИЩЕННЯ НОСІЇВ УКРАЇНСЬКОЇ СВИТОГЛЯДНОЇ ПОЗИЦІЇ

Надія Степанець,

*кандидат філологічних наук, викладач української мови та літератури
Львівського професійного коледжу готельно-туристичного
та ресторанного сервісу*

У статті зроблено оцінку голоду 1932–1933 рр. як загальнонаціональної трагедії українського народу, висвітлено методи та прийоми штучно організованого в Україні голоду, що став найбільшим злочином проти української нації – злочином геноциду.

Ключові слова: Голодомор, нація, мова, репресії, зброя масового знищення.

The article describes the methods and techniques of artificially organized famine in Ukraine, now called the Holodomor by the whole world, which became the largest crime of the Russian imperialism worn in the Bolshevik robes against the Ukrainian nation - a crime of genocide.

Keywords: Famine, nation, language, repression, weapons of mass destruction.

Протягом всієї історії Союзу РСР голод стояв на другому місці після воєн і військових конфліктів в якості найважливішого чинника демографічних катастроф. Голод - соціальне лихо, викликане нестачею або відсутністю харчування. Він існує в прихованій (хронічній) і явній (голодування) формах. Факт голоду офіційно не визнавався радянським керівництвом і радянською історичною наукою, а джерела з даної проблеми були недоступні для дослідників. Зараз час в історіографії є значна кількість робіт, присвячених проблемі голоду в роки Громадянської війни, за часів колективізації і перші повоєнні роки. Тема Голодомору в Україні була присутня упродовж всього часу і передавалася в родинних переказах з покоління в покоління. Без чіткого, обґрунтованого визначення передумов, причин, наслідків, без вказування на винуватців цієї страшної біди. Лише на початку 1990-х років було офіційно зроблено оцінку голоду 1932–1933 рр. як загальнонаціональної трагедії українського народу. [3, С.78-90].

Дж. Мейс першим з науковців заявив, що сталінський терор в Україні був спрямований не проти людей певної національності або роду занять, а проти громадян Української держави, яка народилася під час розпаду Російської імперії і пережила свою власну загибель, відродившись у вигляді радянської державності. Формулу про знищення голодом українців як представників нації, що здобула свою державність, а не як етнічної спільноти (to destroy them as political factor and as a social organism) він сформулював на першій у світі науковій конференції по голоду 1932–1933 рр., що відбулася в Монреалі (Канада) у 1983 р. [5].

Голодомор, територія поширення якого є предметом дослідження, дослівно означає морити, виморювати штучним голодом, виголоджувати; це – одночасність і масовість смертних випадків внаслідок фізичного виснаження від тривалого недоїдання, вживання різних сурогатів. Зазвичай явище голодомору оцінювали за кількістю померлих, але існують внутрішні ознаки цієї соціально-психологічної аномалії: мутація психіки голодних людей, поїдання котів, собак, гризунів, дохлої худоби, трупів померлих родичів та односельчан, людоїдство, втрата моральності та страху смерті. Ці ознаки, перелік яких можна продовжувати, розкривають соціальну та етимологічну сутність явища голодомору. Він є наслідком свідомої соціально-економічної політики партійних радянських органів влади в СРСР та УСРР 1931–1933 рр., відтак голодомор – це організаційно-політична форма масового народоубивства, соціально-психологічний засіб упокорення бунтівних селян. Явища голоду та голодомору розрізняються, позаяк мають дещо різні соціально-фізіологічні, політичні, територіальні вияви. Голодомор, окрім зазначених рис, демонструє новітню техніку масового знищення мирних людей у соціально-територіальних резерваціях, тобто своєрідні крематорії радянських концтаборів (наприклад, застосування режиму «чорних дощок», унеможливлення виїзду за хлібом до інших регіонів країни). В.І. Марочко. Територія Голодомору 1932–1933 рр. в Україні 101 Формування території голодомору відбувалося послідовно, із наростанням руйнівної сили карально-репресивних заходів: податковий тиск на заможних селян, натуральні штрафи, доведення плану до двору і твердого завдання одноосібному сектору, конфіскація хліба та продовольства, позбавлення худоби, реманенту, житла, присадибної землі, занесення сіл на «чорні дошки», депаспортизація селян, заборона продажу залізничних квитків, скасування громадського харчування для колгоспників, затримка розрахунків на трудодні, примусове повернення розданого хліба. [3, с.67-203].

Багато різнопланової роботи було виконано в державі та за її межами щодо визнання цього голодомору геноцидом українського народу. Це був наймаштабніший і найжахливіший з офіційно визнаних трьох голодоморів в Україні, і тільки йому були призначені публікації та виступи в засобах масової інформації, незлічені заходи у регіонах і виступ Президента України Віктора Ющенка на відкритті Меморіалу. Це дуже добре, що так масово, вагомо, змістовно, патріотично і душевно з ініціативою і під проводом Президента України ми вшанували пам'ять мільйонів заморених голодом, розповівши всьому світові про цей геноцид. Але водночас ми чомусь не врахували того,

Історіографія теми опору українського народу під час Голодомору 1932–1933 рр., переважно представлена окремими розділами у дослідницьких працях істориків, хоча опір українського населення заслуговує на окреме комплексне дослідження. Протидія українського села репресивним заходам Радянської влади має свій характер, структуру, мету, наслідки та жертви. Саме сила збройного, активного опору з 1929 до 1932 року показує масштаби репресій. Супротив, що почався у серпні 1932 і тривав до осені 1933 року, в результаті сильного виснаження людей, великих втрат населення та, зокрема, ліквідації заможних селян, так званих куркулів, стає пасивним. Дослідивши питання опору українського села, та довівши його наявність, ми можемо вказати, що селянство не мирилося зі створенням колгоспів, бездарним господарюванням у них, перетворенням вільного селянина, господарника у «раба» комуністичної влади, і що навіть у ті найгірші моменти свого життя українці продовжували боротися за право вільно жити та працювати. За останній період дослідження теми Голодомору 1932–1933 рр. науковці почали говорити про героїчні вчинки тих, хто потерпав від голоду, про взаємодопомогу і порятунк, про опір геноцидній політиці, про психологічні та соціальні наслідки Голодомору. Ці всі теми вказують, що науковці виходять на новий етап у дослідницькій роботі. [6, с.34-89].

Голодомор 1932–1933 років як кульмінацію геноциду проти української нації, як одну з геноцидних дій комуністичного режиму проти української нації в серії аналогічних дій, які були виділені Рафаелем Лемкіним у статті «Радянський геноцид в Україні». Він представив геноцид в Україні як намір режиму знищити українську націю в чотири стадії: 1) знищення інтелігенції – мозку нації у 1920-му, 1926-му і знову в 1930–1933 роках; 2) знищення національної Церкви – «душі» України між 1926 і 1932 роками, і пізніше подібної долі зазнала Українська Католицька Церква; 3) винищення значної частини українських селян – хранителів традицій, фольклору та музики, національної мови та літератури, національного духу України через зморювання голодом; 4) фрагментація українського народу через змішування українців з іншими національностями шляхом переселень [2, С. 37].

Голодомор у поєднанні з політичними репресіями та депортаціями, які здійснювалися до, під час і після 1932–1933 років, мав катастрофічний кумулятивний ефект. Нищівного удару зазнав генетичний фонд української нації. Їй було завдано тяжкої психологічної травми внаслідок жахливих картин масової загибелі людей, мученицької смерті рідних та близьких, неймовірних голодних страждань і шокуючих випадків психічних розладів, викликаних боротьбою за виживання в умовах тотального голоду. Відбулося спустошення України, супроводжуване руйнацією структури українського соціуму та його традицій.

У різних наукових розвідках наведено багато фактів, що засвідчують протидію селянства розкуркуленню та колективізації. Сам процес розкуркулення на місцях був перманентним і тривав протягом 30-х років ХХ ст. Кількість розкуркулених селян у той чи інший період цілковито залежала від масштабів опору селянства. Радянський режим жорстоко придушував будь-які прояви опору в УРСР. Як зазначав А. Козицький, про стан справ в українському селі восени 1932 – навесні 1933 років свідчить така деталь: багато звинувачених у антирадянських висловлюваннях чи діях померло від виснаження ще до винесення їм судових вироків. Це вказує, що на виступи проти влади люди зважувалися лише у крайніх випадках. Опір в українському селі був, і чинили його прості українські селяни, хлібороби, господарі своєї землі, намагаючись вибороти право вільно її обробляти [6]. Спротив мав різні форми, та в міру погіршення ситуації з продуктами харчування активність протестів селян знижувалась. Голодні люди втрачали сили та впадали в стан апатії, який здебільшого закінчувався смертю.

Голодомор 1932–1933 року – геноцид українського народу і ми про це знаємо! Та українці не сиділи склавши руки, а виборювали свої права. Ми – українці, і голодом не викоринити нашої любові до рідної землі й традицій, гостинності, прагнення до свободи та незалежності.

Література

1. Володимир Василенко. Каральна операція проти української нації. Грудень 2018р. <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2598452-karalna-operacia-proti-ukrainskoi-nacii.html>
2. Лемкін Р. Радянський геноцид в Україні : [стаття 28 мовами] / Рафаель Лемкін; ред. Роман Сербин. – К. : Майстерня книги, 2009.
3. Репресії в Україні (1917–1990 рр.): Науково-допоміжний бібліографічний покажчик / Авт.-упор. Є. К. Бабич, В. В. Патока; авт. Вступ. Статті С. І. Білокінь. – К.: Смолоскип, 2007. – 519 с.
4. Упокорення голодом: Збірник документів / Упоряд., передм., комент., покажч. М. Мухіної; Перека. В. Романця, М. Мухіної; Відп. ред. П. Сохань. АН України. Археографічна комісія; Інститут української археографії. – К., 1993. – 312 с.
5. Mace James E. The Famine of 1933: a Survey of the Sources // The Famine in Ukraine 1932–1933 / James E. Mace ; Ed. by Roman Serbyn and Bogdan Krawchenko. – Edmonton : CIUS, 1986. – Р. 12
6. Козицький А. Геноцид та політика масового винищення цивільного населення у ХХ ст. (причини, особливості, наслідки) : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів. – Львів : Літопис, 2012. – 608 с.